

Útbjóðingin av landgrunninum

Oddagrein

Í dag verður eitt søguligt orðaskifti á Føroya Løgtingi. Tingmenn skulu taka støðu til eina útbjóðing av føroyska landgrunninum til oljuleiting. Eitt sera spennandi men so sanniliga eisini álvarsligt mál. Nettuppi tí at hetta er fyrsta málið av sínum slag er tað umráðandi, at tingmenn bera seg skilagott at og viðgera málið í tí álvara, sum tað hevur uppi-borið. Tá hugsað verður um, hvussu stórt og gott forarbeiði er gjørt av okkara oljumenninguleikum í samstarvi við útlendskar ráðgevar, so er greitt, at politikararnir hava eina lutvist lætta uppgávu. Hinvegin er greitt, at nettuppi tí at hetta er fyrsta mál av sínum slag, kunnu vit rokna við einum rættiliga prinsipiellum orðaskifti, har eisini spurningurin um landspartamenning og útjádarpolitikki kemur inn í myndina. Málið snýr seg um at vita, um olja og gass er í undirgrundini. Og er svarið játtandi, hvussu skulu hesi ríkidomir fáast upp á skilabesta hátt, so tey hava minst møgulig negativ árin á umhvørvið og samfelagið, og hvussu tryggja vit okkum, at bytið av ríkidominum verður so rættvíst sum gjørligt ella sum tað verður sagt á oljumáli - „a win to win situation“, tvs. at bæði eigarin og íleggjarin fáa nakað burtur úr. Her er tað so uppgávan hjá okkara embætisfólki og politikarum at finna ta røttu javnvágina, soleiðis at vit tryggja føroyska samfelagnum sín rætt til inntøkur og arbeiði, samstíðis sum vit gera tað áhugavert fyri teir, sum skulu gera ilógurnar. Afturvendandi spurningurin hevur eisini verið, hvørjar treytir foroyingar fóru at seta oljufelagnum, sum vilja gera ilógur her. Nú er hetta so meira ella minni greitt, og tað sýnist ikki sum, at oljufelagnum lata seg ræða av treytunum, hóast teir eru harðari enn tær í Bretlandi. Sum heild má sigast, at uppskotið til komandi útbjóðing verður væl móttikið av umheiminum. Spurningurin er so, hvat politikararnir siga.

SKATTAREGLURNAR eru nokkso skilagott uppsett. Í pakkanum er partafelagsskattur, framleiðslugjald og serskattur. Royalty er eitt amboð, ið virkar sum ein bruttoskattur ella framleiðslu-avgjald. Tað góða við hesum amboði sæð frá einum føroyskum sjónarmiði er, at landskassin byrjar at fáa inntøkur so skjótt sum oljan fer at renna, um hon fer at renna. 2% er ikki so høgt, at tað styggir. Var royalty hægri, so kundi tað verið trupult at fingið minni felt at hingið saman. Ein serskattur í trinum, ið gongur upp til eitt marginal-skattaprocent uppá góð 57% er eisini skilagóður, tí tann hægsti satsurin traðkar bert inn, um heilt stór fund vera gjørd. Tað er gott at hava hetta inni, hóast menn kanska ikki vænta at gera so stór fund. Skuldi tað hent at so nógv var funnið, so hevur man nú eitt amboð at skúma flotan við, meðan hetta ikki verður relevant, um „elefantar“ ikki verða funnir, og so hevur hesin serskattur ongan skaða gjørt. Hesin serskattur er „just in case“ at Føroyar gerst stórfamleiðari. Og er tí eisini skilagóð planlegging inn í framtíðina.

PARTAFELAGSSKATTURIN uppá 27% er lágur í mun til grannalond. Var hesin partafelagsskattur 20%, so var kanska pláss fyri einari optión uppá eini 5% ella meira, eftirsum eitt landsoljufelag uppá núverandi tíðspunkt sær út til at vera trupult at fáa ígjøgnum, og harafturat kann vera trupult at stovna við so stuttum skoðbráði. Møguliga eiga tingmenn at umhugsja júst henda mogleikan við optión, tí tað vil tryggja føroyska samfelagnum lutluttu í teimum góðu fundinum, sum verða gjørd. Tað er so eisini greitt, at henda optión bert verður aktuell, tá olja verður funnin.

Sosialurin

Viðmerking:

Til Anfinn Brekkstein

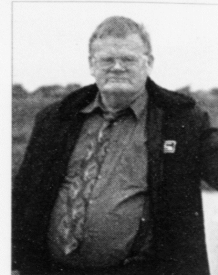
Tú kann siga, at undirritaði fólir seg raktan, við tað at eg eri í einari ógvuliga skuldarbundnari kommunu. Men eg kann bjóða tær at koma her á staðið og siga okkum, hvørjar ilógur eru skeivar. Ikki tí, eg havi ikki staðið frammi fyri at gjørt tær, men hevði flakavirknið ikki verið tikið frá okkum og lagt stilt, so hevði staðið betur til, og so høvdu pengarnir ikki verið so soplaðir til, sum tú so skilagott heldur teg siga.

So til Kirkjubøar komm-

unu. Hví í verðini skulu tit ikki klára tykkum, hvat hendir har, er tað ikki soleiðis, at ein stórir partur arbeiðir í Havn. Alt gott um tað, men tá skuldi verið nemt at klára seg, tá ið man kann fara til grannarnar at arbeiða fyri breyðið og sleppur frá øllum ilógum. Eg haldi ikki, tú skuldi verið so illur, um havnarmenn hava fingið Tórsvøl. Teir munnu hava verið tykkum góðir. Tá ið tað stendur so væl til í kommununi, so skuldi væl ikki verið nakar

vandi í at drivið henda barnagarðin, men eg ivist kortini í, um tað man standa so væl til, tí sum tú sigur sjálvur, so hava tit ikki pengar til at geva borgarunum reint vatn, so onkustaðni manglar í. Annars kundi verið áhugavert at vita, hvør framleiðir meira, ein væl ríkin kommununa, ella skuldarreyva-kommunurnar sum Sands kommunu.

Sólvit Simonsen



N.B. Teir gomlu mundu vit-að, hvat teir søgdu, tá ið teir tóku til: Tað er nemt at rista breiðar reimar av annans mans húðum.

Løgin Oddagrein

Aftan á í oddagreini í gjár at hava tikið støðu fyri øðrum partinum í eini ósemju endar oddagreinskriverin við hesum orðum:

“Men tað, sum orkymalar mest, er, at tað fæst ikki at vita, hvør veruliga orsøkin er til arbeiðsósemjuna....

Trupuleikin ber brá av vantandi samstarvi og leiðslupolitikki.”

Løgið fyrst at taka støðu

í eini ósemju, og so spyrja hvør trupuleikin er.

Hetta skal kanska skiljast, sum nýggja objectiva linjan hjá blaðstjórnini ella kanska hjá javnaðarflokkinum, tá tað snýr seg um at verja vunnin rættindi. Líka mikið, hvussu hesi rættindi verða nýtt av nokrum fáum persónum, so vita vit, at teir altíð hava rætt. — Óneyðugt at kanna málið.

Tøkk fyri objectivu linju blaðsins. Nú manglar bert, at tit eisini nýta slíka grundgeving, sum eitt íkast í fullveldiskjakið. Hvitubók, Caragataallitið o.a. Hvør veit, um lesarin ikki tá fær ein greiðari boðskap frá blaðnum at taka støðu til.

Óli Heinesen



Tórshavnar Býráð - figgjarætlan fyri ár 2000

Undirritaði, ið umboðar Fólkaflakkin innan býráðsgátt í Tórshavn, vilja, við hesum skrivi, geva til kennar okkara hugsan um karmarnar í figgjarætlanini fyri ár 2000.

Av tí at floksins umboð í figgjarnevndini ikki longur umboðar Fólkaflakkin, eru vit komin í ta óhældiga støðu, at flokkurin ikki longur er umboðaður í figgjarnevndini, sjálvst um hann framvegis er næststørsti flokkur í býráðnum. Hetta er ikki bara óhøgdugt, men eisini rættuliga ódemokratiskt. Einkin er tó at gera við tað, soleiðis er skipanin, og henni mugu vit liva við!

Í fyriliggjandi uppskoti til figgjarætlan fyri komandi ár er skattaprocentið 19, tað sama sum í ár, og barnafrádrátturin er broyttur til 3.500 kr. fyri barnið.

Í rundum telum verða útreiðslurnar

- Fyrisiting 24 mill. kr.
- Tekniskar veitingar 58 mill. kr.
- Skúlamál 33 mill. kr.
- Mentan og umhvørvi 20 mill. kr.
- Sosial og heilsuátt 16 mill. kr.
- Barnaansing 38 mill. kr.
- Áðrar útreiðslur 14 mill. kr.
- Reguleringskonto 5 mill. kr.
- Ílógur 32 mill. kr.
- Tórshavnar Havn 15 mill. kr.
- Gjöld til landskassan 23



mill. kr.
• Lánsgjöld 61 mill. kr.
Tilsamans 338 mill. kr.

Inntøkurnar eru settar til:
• Skattur 236 mill. kr.
• Áðrar inntøkur 2 mill. kr.
Tilsamans 338 mill. kr.

Sum tað sæst omanfyri, eru hetta stór tøl. Ongantið áður hava útreiðslu- og inntøktutølini verið so stór, sum tey ætlanir verða komandi ár. Tað er náttúrligt at kostnaðurin at reka kommununa økist, havandi í huga, at nógv liggur á láni frá kreppuárunum. Eisini skal havast í huga, at allar lönir eru hækkaðar rættuliga nógv.

Kortini meta vit, at økingin av rakstrinum av kommununi økist í so nógv. Somuleiðis kann tað hava sera óhældiga ávirkan á arbeiðsmarknaðin, um kommunan setir ov nógv ilógur í gongd, sum stóðan er. Búskapurin er upphitaður. Ja, hann er heitari

enn gott er. Ov nógv ar-mennar ilógur nú, er sum at lata brenni á bálið, so alt aftur fer upp at koka, júst sum tað gjørdi í 80-unum. Um vit brúka roknskapartølini fyri 1998 og sammeta tey við tøluni fyri ár 2000 siggja vit eina kolosala øking, eftir bert tveimum árum:

Ár 1998 Ár 2000
Vøkstur í kr. Vøkstur í %
Rakstur 156 mill. kr. 223 mill. kr. 67 mill. kr. 43%
Ílógur 30 mill. kr. 32 mill. kr. 2 mill. kr. 7%
Rakstur og ílógur 186 mill. kr. 255 mill. kr. 69 mill. kr. 37%

• Ílógurnar uppá 28 mill. kr. hjá Tórshavnar Havn eru ikki við her

Kommunan hevur seinastu árin gildið nógv, fyri at fáa skuldina niður. Henda gongd heldur fram komandi ár, og er ætlanin at gjalda 40 mill. kr. niður av skuld-

ini, so skuldin við ársenda ár 2000 er um 310 mill. kr. Kommunan hevur eisini knappar 100 mill. kr. innistandandi, so um tær verða tiknar við í rokniestykkið, verður skuld kommununar um eitt ár góðar 200 mill. kr. Her er skuldin hjá dagstovnunum, ið er knappar 50 mill. kr., ikki tikið við.

Tað verður torført nú, at skarva nógvur milliónir av karmunum fyri komandi ár, men so mikið meira umráðandi er, at rakstur kommununar ikki framhaldandi økist. Tíverri visir tað seg, at tá inntøkan er stór, verður raksturinn somuleiðis stórur, ja, ofta alt ov stórur.

Okkara uppskot er, at skattaprocentið lækkar komandi ár við einum prosent, niður á 18. Tað at lækka skattaprocentið við einum, vil geva kommununi eina minni inntøku uppá 18 mill. kr., sum komandi ár skal gjaldast av innistandandi.

Ein skattalætti vil serliga koma teimum lág- og miðalløntu lønmóttakarum til góðar. Tað má vera rætt, at vanligi borgarin fær ágóðan av góðum tíðum. Hví skal kommunan kunna gjalda skuld niður sum ongantið fyri, ímeðan borgarin ikki kann fáa sama mogleika?

Vinarliga
Fólkaflakksumboðini í
Tórshavnar býráð
Jan Christiansen
Kartin Dahl
Páll Petersen